

DOROTA STEFAŃSKA*

Ziemiańska rodzina Cybulskich w Woli Przatowskiej na rodzinnej fotografii

Droga z Szadku do Łodzi, biegnąca ulicą Osiny, kończy się rozwidleniem prowadzącym do wsi Wilamów oraz leśniczówki o tej samej nazwie. To rozwidlenie, nazywane przez starszych mieszkańców Szadku „Portkami”, prowadzi do sołectwa Piaski – wsi, która dawniej nosiła nazwę Wola Przatowska¹. Tu niegdyś mieściła się siedziba ziemiańskiej rodziny Jana i Marii Cybulskich. Na próżno dziś, podobnie jak kilka lat wcześniej, szukać dworu, a właściwie oficyny, w której w październiku 1939 r. przyszła na świat wnuczka Jana – ostatniego gospodarza majątku – Jolanta Karpińska z Sieradzkich.

Przydrożna kapliczka, stojąca na skraju dawnego przydworskiego parku, przywołuje wspomnienia o jej fundatorach i budowniczych². Nieco dalej, już przy drodze prowadzącej przez wieś Piaski, zachodnią granicę parku wyznaczają stawy rybne o niewielkiej powierzchni, niegdyś malowniczo udekorowane płaczącymi wierzbami, których gałęzie wiatr z lekkością kołysał nad taflą wody. Dziś uregulowana linia brzegowa pozbawiła to miejsce części dawnego uroku. Cień na lustro wody rzucają teraz konary przybrzeżnej alei jesionów.

* Dorota Stefańska – mgr, emerytowana nauczycielka historii w Zespole Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Szadku, członek zarządu Towarzystwa Przyjaciół Szadku, e-mail: dorotastef@onet.pl.

- 1 Nazwy miejscowości na przestrzeni XIX i XX w. ulegały zmianie. W dokumentacji archiwalnej Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego funkcjonuje nazwa Wola Przatowa, zaś mieszkańcy wioski w pierwszej połowie XX w. posługiwali się nazwą Wólka Przatowska.
- 2 Kapliczka uległa zniszczeniu w 2022 r. w wyniku powalenia na nią przez wiatr dużego drzewa.

Nikt z mieszkańców wsi nie pamięta już dawnego dworu. Dom mieszkalny i zabudowania folwarczne uległy zniszczeniu – pomógł w tym człowiek potrzebujący budulca. Czas oszczędził jedynie budynek dawnej narzędziowni folwarcznej, niegdyś zwanej lamusem. To miejsce przetrwało w pamięci wnuczki ostatnich właścicieli – wciąż żyjącej pani Jolanty.

Dzięki jej życzliwości spotkanie przy rodzinnych grobach na cmentarzu w Szadku zaowocowało udostępnieniem autorce rodzinnych fotografii ze zbiorów prywatnych. Pamięć ludzka bywa zawodna, a tego rodzaju dokumenty pozwalają przybliżyć obraz domu rodzinnego, codziennych zajęć jego mieszkańców i gości w czasie wolnym od pracy, używanych środków lokomocji, a przede wszystkim zachować podobizny właścicieli majątku i ich krewnych. Poznajemy mieszkańców „dworku” po 80 latach. Tyle bowiem czasu upłynęło od – jak to określiła Janina Leskiewiczowa we wstępie do opracowanego w latach 80. XX w. Słownika biograficznego ziemian polskich – „ostatecznej zagłady ziemiańskiego świata”³. Zdjęcia ukazują sylwetki ziemian, którzy mogliby pozostać dla historii bezimienni, a których codzienna praca – zarówno zawodowa, jak i społeczna – stanowiła część dorobku całej warstwy społecznej.

Rodzina Cybulskich herbu Prawdzic gospodarzyła w majątku ziemskim Wola Przatowska od 1896 r.⁴ aż do lat 80. XX w.⁵ W okresie okupacji niemieckiej Jan Cybulski wraz z rodziną został wysiedlony do Generalnej Guberni. Majątek przejął – na mocy decyzji władz Kraju Warty – Niemiec o nazwisku Obermann. Zgodnie z przepisami prawa okupacyjnego wszelkie wartościowe dobra, maszyny, pojazdy i urządzenia rolnicze przeszły na własność nowego właściciela. Po wojnie majątek pozostał w rękach rodziny, jednak jego utrzymanie wiązało się z wieloma trudnościami. Aby dostosować się do przepisów narzuconych dekretem o reformie rolnej z 6 września 1944 r., Jan Cybulski zmuszony był sprzedać nadwyżki ziemi. Po tej sprzedaży – oznaczającej utratę podstawy bytu – w nowych, powojennych realiach politycznych

3 J. Leskiewiczowa, *Archiwum rodziny polskiej i obcej. Ziemianie polscy XX wieku. Słownik biograficzny*, t. II, I, cz. 1, Warszawa 1992.

4 Archiwum Państwowe w Łodzi Oddział w Sieradzu (dalej: APŁOS). Księgi i Akta hipoteczne Sądów w Sieradzu. Dowody majątku Wola Przatowska 1820–1939. Rep. Hipoteczne 141, sygn. 1876.

5 Rozmowa z obecnym właścicielem gospodarstwa zakupionego od Wandy Gałęzowskiej, córki Jana Cybulskiego.

i gospodarczych Jan Cybulski (1879–1952) kontynuował pracę jako rolnik na gospodarstwie o powierzchni 49 hektarów⁶.

Majątek Wola Przatowska został zakupiony przez Konstantego Cybulskiego (1852–1911), syna Józefa i Katarzyny z Trzaskalskich. Jak wynika z dokumentów archiwalnych, Konstanty nabył dobra Wola Przatowa na drodze drugiej licytacji ogłoszonej na 23 maja 1896 r. w wyniku zaległości kredytowych poprzedniego właściciela wobec Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego.

W akcie notarialnym, sporządzonym przez notariusza Józefa Kucharskiego, zapisano: „O godzinie jedenastej w terminie naznaczonym do sprzedaży dóbr Wola Przatowa odbył się akt kupna. Licytacja rozpoczęła się od sumy rubli srebrnych 10 731. W dokumentach zaznaczono uwagę, że ‘nabywca dóbr na sprzedaż wystawionych może być poddany ruski’”⁷.

Treść kolejnego dokumentu Dyrekcji Szczegółowej z siedzibą w Kaliszu zawiera szczegóły dotyczące zakupu:

Na skutek podania Pana Konstantego Cybulskiego, nabywcy dóbr Wola Przatowa w powiecie sieradzkim położonych, na licytacji publicznej przez Towarzystwo Kredytowe Ziemskie w dniu 23 maja 1896 r. odbytej, sprzedanych – Dyrekcja Szczegółowa udziela niniejszym świadectwa, iż ze złożonego przez tegoż nabywcę vadium gotowizną Rs 2200 użyto na zaległości Towarzystwu przypadające Rs 1298 kop. 61, pozostała reszta użyta będzie na zaspokojenie zaległych uprzywilejowanych podatków skarbowych, opłat i składek gminnych, wynagrodzenia dozorczy w czasie pozostawienia dóbr pod sprzedaż, kosztów wręczeń, ogłoszeń i innych, o ile po dzień dzisiejszy należeć się będą. [...] Poświadczam nadto Dyrekcja Szczegółowa, że nabywca uczynił zadość warunkom hipotecznym i że z pożyczki TKZ na dobrach Wola Przatowa zahipotekowanej w sumie Rs 9850 część umorzona po włączeniu raty drugiej wynosi Rs 1197 kop. 85, a pozostało nieumorzona część długu Towarzystwa Rs 8652 kop. 15, którą to sumę nowonabywca – stosownie do warunków licytacyjnych – ma prawo potrącić z postąpienia szacunku⁸.

6 Wywiad środowiskowy z mieszkańcami wsi Piaski. Wywiad z wnuczką Jana Cybulskiego Jolantą Karpińską i prawnukiem Robertem Karpińskim.

7 APŁOS, Pismo Kaliskiej Gubernialnej Dyrekcji Ziemskiego Kredytowego Banku z 23 maja 1896 r.

8 Tamże, Pismo Konstantego Cybulskiego do Dyrekcji Szczegółowej.

Konstanty Cybulski był pierwotnym dzieckiem. Urodził się w Żuchowie, w powiecie kolskim, podobnie jak jego młodsza o pięć lat siostra Antonina (1857–1936), później Gawrońska⁹. W 1865 r. rodzina powiększyła się – w Chełmie na terenie starostwa kolskiego urodziła się kolejna siostra, Józefa. Najmłodsza z rodzeństwa, po mężu Koźmińska, przeżyła 56 lat. Zmarła 28 października 1921 r. o godzinie „szóstej i pół wieczorem” w Łodzi przy ulicy Pańskiej 4 jako wdowa po Pawle Koźmińskim, handlowcu – jak zapisano w akcie parafialnym sporządzonym przez księdza Józefa Egerta i podpisanym przez Jana Cybulskiego oraz Aleksandra Koźmińskiego¹⁰.

Konstanty, najstarszy z trójki dzieci Józefa – właściciela dóbr Dawidy pod Warszawą – założył rodzinę, zawierając związek małżeński z Bronisławą Kossobudzką.

Bronisława urodziła się w Kutnie 2 października 1858 r. Była córką Jana i Balbiny z Fryzów, małżonków Kossobudzkich, zamieszkałych w Kutnie. Ojciec w chwili narodzin córki był dojrzałym mężczyzną, liczył 43 lata. W akcie narodzin czytamy: „Okazał Nam dziecię płci żeńskiej, narodzone w Kutnie dnia drugiego bieżącego miesiąca i roku, o godzinie jedenastej w nocy, z jego małżonki Balbiny z Fryzów, lat trzydzieści mającej”¹¹. Rodzicami chrzestnymi podczas ceremonii chrztu świętego, która odbyła się 26 października, byli Tomasz Gajewski i Felicjanna Osińska. Ojciec Bronisławy, Jan, prowadził oberżę w Kutnie.

Małżeństwo Konstantego i Bronisławy doczekało się dwojga dzieci: syna Jana Kazimierza oraz córki Stanisławy, zamężnej Hoppe. Bronisława przeżyła męża o wiele lat – Konstanty zmarł w 1911 r. wieku 59 lat. Po jego śmierci odziedziczyła połowę majątku i wraz z synem Janem zarządzała dobrami.

9 Archiwum Państwowe w Warszawie. Zespół 3684d/Akta S. C. Parafii Rzymsko-Katolickiej Najświętszego Zbawiciela. Akt zgonu Nr 348 z 11 XI 1936 r. Antoniny Gawrońskiej (z Cybulskich). „Działo się w Warszawie, w kancelarii parafii Zbawiciela [...] Stawili się Grzegorz Mierzwia, handlowiec i Romuald Borowski, urzędnik, pełnoletni, zamieszkali w Warszawie i oświadczyli, że w dniu wczorajszym, o godzinie dwudziestej pierwszej, zmarła w Warszawie przy ulicy Lwowskiej pod numerem pierwszym Antonina z Cybulskich Gawrońska, lat siedemdziesiąt dziewięć mająca, wdowa, obywatelka miasta stołecznego Warszawy, urodzona w Żuchowie, w powiecie kolskim, córka Józefa i Katarzyny z Trzaskalskich”.

10 APŁ, Akta Stanu Cywilnego parafii św. Józefa Oblubieńca Łódź, Akty zgonów 1921. Akt zgonu Józefy Koźmińskiej (z domu Cybulskiej), Nr 410 z 29 X 1921 r.

11 APŁ, zespół 1537d/Akta stanu cywilnego Parafii Rzymsko-Katolickiej Kutno – Akta u,m,z 1858 – akt urodzenia nr 183/1858 z dnia 26 X 1858.

Mieszkała w majątku aż do śmierci, z wyjątkiem lat 1939–1945, kiedy rodzina została wysiedlona do Generalnej Guberni. Jan Cybulski, z konieczności dostosowując się do przepisów prawa niemieckiego, w okresie okupacji zarządzał majątkiem w Woli Krzysztoporskiej.

W akcie notarialnym spisanim w Kaliszu przez notariusza Feliksa Brunickiego 10 marca 1926 r. poznajemy skład najbliższej rodziny właściciela dóbr oraz proporcje przejętego przez spadkobierców majątku. Fragment dokumentu brzmi:

Rodzina Konstantego Cybulskiego, właściciela – Wola Przatowska:

I. Bronisława z Kossobudzkich Cybulska, wdowa po Konstantym;

II. Jan Cybulski, zamieszkali i prawne miejsce zamieszkania obierający w Woli Przatowej, powiatu sieradzkiego;

III. Stanisława z Cybulskich Hoppowa, w asystencji swego męża Stanisława Hoppa, zamieszkali w Popowiczkach, powiatu inowrocławskiego... są oni właścicielami majątku, w którym Bronisława Cybulska w połowie...¹²

Dzięki zaradności syna Jana po 1945 r. przekształcono majątek w gospodarstwo rolne, co pozwoliło rodzinie uniknąć wysiedlenia. Bronisława dożyła sędziwego wieku – 88 lat – w Woli Przatowskiej, gdzie przebywała na utrzymaniu syna. Zmarła 10 kwietnia 1947 r., pół godziny po północy. Fakt ten został zgłoszony w urzędzie stanu cywilnego w Szadku przez syna Jana¹³.

Jan Cybulski urodził się w majątku ziemskim właściciela osady Biała 3 listopada 1879 r.¹⁴ Jego ojciec, Konstanty, w obecności dwóch świadków – Walentego Fryzy i Walentyny Kossobudzkiej – zgłosił narodziny syna z małżonki Bronisławy Cybulskiej 11/23 listopada 1879 r.

Działo się w osadzie Biała, dnia 11/23 listopada 1879 roku o godzinie piątej po południu. Stawili się: Konstanty Cybulski, właściciel majątku Biała, lat dwadzieścia siedem mający, w obecności Leona Świerczyńskiego, dzierżawcy osady Biała, lat trzydzieści pięć, oraz Józefa Szwarcza, również dzierżawcy osady Biała, lat dwadzieścia osiem, zamieszkałych tamże,

¹² APŁOS, Dowody majątku...

¹³ Akt zgonu w USC Szadek nr 20 z 14 IV 1947 r.

¹⁴ Archiwum Państwowe w Radomiu, Akt urodzenia Biała nr 51 z 23 XI 1879. W Urzędzie Stanu Cywilnego w Szadku pod aktem zejścia nr 512 1952 r. data urodzenia Biała 3 XI 1879. Wymieniona data różni się od inskrypcji nagrobnej na cmentarzu pw. św. Idziego w Szadku. Jej treść brzmi: zmarł 24 IX 1952 r.

i przedstawili Nam młodzieńca płci męskiej, objaśniając, iż urodził się on w osadzie Biała dnia 22/3 listopada o godzinie piątej po południu, z jego małżonki Bronisławy z Kossobudzkich, lat dwadzieścia pięć mającej... Imię jego: Jan Kazimierz. Rodzicami chrzestnymi byli: Waleria Fryza oraz Balbina Kossobudzka z miasta Koła. Akt został podpisany przez ojca i świadków¹⁵.

Jan Cybulski, mając 27 lat, zawarł związek małżeński z Marią Józefą z Koźmińskich. Ślub odbył się w Wilanowie w 1906 r.¹⁶ Małżonkowie дочекали się dwóch córek: Jolanty Janiny, zamężnej Sieradzkiej (jej mąż Włodzimierz był inżynierem rolnikiem), oraz Wandy, zamężnej Gałęzowskiej (jej mąż Kazimierz był lekarzem – małżeństwo pozostało bezdzietne). Wanda prowadziła gospodarstwo w bardzo niekorzystnych warunkach politycznych. Zrujnowane wskutek niegospodarności zostało sprzedane w 1980 r.

W pamięci najstarszych mieszkańców wsi zachowały się wspomnienia o zabawach organizowanych w parku z udziałem ziemianek i ich gości. Ziemiańskie gospodarstwo wiejskie było atrakcyjnym miejscem wypoczynku i odwiedzin – zwłaszcza dla osób z przemysłowej Łodzi.

Na jednej z fotografii uwieczniono małą dziewczynkę na tle samochodu. W przyszłości miała ona zostać harcerką i żołnierzem Szarych Szeregów w powstańczej Warszawie. Nazywała się Barbara Nazdrowiczówna. Przebywała w Woli Przatowskiej na wakacjach, gdyż jej rodzice byli spokrewnieni z rodziną Cybulskich. Urodziła się w Łodzi jako córka Heleny i Mariana – właścicieli sklepu myśliwskiego przy ul. Piotrkowskiej 11.

Basia uczęszczała do Szkoły Powszechnej i Gimnazjum Heleny Miklaszewskiej. W 1937 r. wstąpiła do XX Drużyny Harcerskiej im. Jadwigi Tejszerskiej, w której w 1939 r. zdobyła stopień pionierki. Koledzy nadali jej przezwiska: „Wiewiórka”, „Piegowate Jajo” – od cech wyglądu – oraz „Na zdrowie” (gra słów wynikająca z jej nazwiska).

Po wybuchu wojny ojciec Barbary przekazał broń ze sklepu na potrzeby wojska i musiał uciekać do Warszawy. Tam Basia uczęszczała na tajne komplety i wstąpiła do Szarych Szeregów. Podczas powstania warszawskiego służyła w Batalionie „Odwet II”. Broniła barykady w pobliżu swojego domu,

¹⁵ Tamże. Tłumaczenie z rosyjskiego własne.

¹⁶ Archiwum Państwowe w Warszawie, Zespół 9217d/Księgi metrykalne parafii rzymskokatolickiej św. Anny w Warszawie (Wilanów), jednostka 350/księga małżeństw 1901–1925 z 1906 r. Akt małżeństwa Jana Kazimierza Cybulskiego z Marią Józefą Koźmińską, akt nr 19 z 1906 r. Pod aktem podpisy złożyli: Jan Kazimierz Cybulski, Maria Józefa Koźmińska, Józef Cybulski, W. Jakubowicz.

znajdującego się nieopodal gmachu Politechniki Warszawskiej. Zginęła i została pochowana na Cmentarzu Mokotowskim. Jej rodzice przeżyli wojnę, wrócili do Łodzi i sprowadzili szczątki córki. Grób Barbary na Starym Cmentarzu był przez długi czas jedynym miejscem w Łodzi, gdzie umieszczono napis „Powstanie Warszawskie”. To tam po wojnie łodzianie oddawali hołd poległym powstańcom¹⁷.

Pamiętką po rodzinie Cybulskich są dwa groby rodzinne na cmentarzu pw. św. Idziego w Szadku. W jednym z nich spoczywają senior rodu – Konstanty (nagrobek z nieczytelnym napisem), jego żona Bronisława (żyła lat 88, zm. 10 IV 1947 r.) oraz ich syn i spadkobierca majątku Jan (żył lat 73, zm. 24 IX 1952 r.).

Drugi grób ziemny oznaczony jest metalowym krzyżem, na którym umieszczono dwie tablice metalowe. Na pierwszej z nich widnieje napis:
MARIA CYBULSKA z KOŹMIŃSKICH / ŻYŁA LAT 79 /
ZM. 4 XII 1962 / AVE MARIA

Na drugiej:

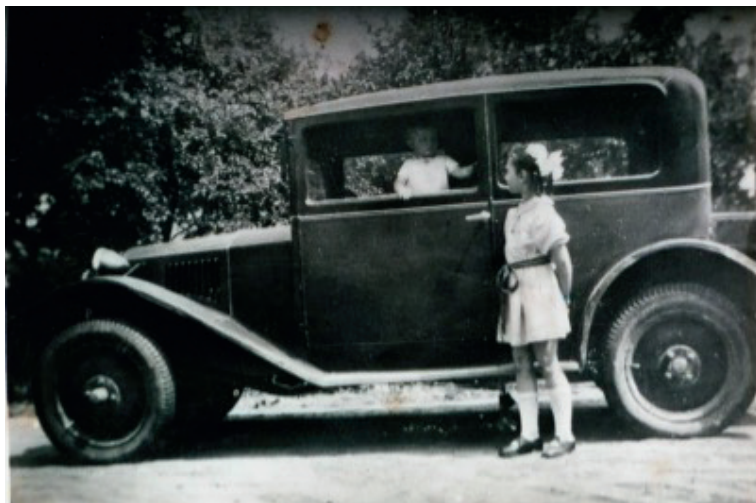
WANDA GAWROŃSKA z CYBULSKICH / ŻYŁA LAT 88 /
ZM. 6 III 1959 / AVE MARIA

Fot. 1. Wola Przatowska – od lewej: Jan Kazimierz Cybulski i Maria Cybulska, właściciele majątku Wola Przatowska (lata 30. XX w.)

Źródło: kopia zdjęć w zbiorach Doroty Stefańskiej.

¹⁷ A. Gronczewska, *Na łódzkich cmentarzach spoczywają ludzie znani w Polsce*, „Kocham Łódź”, 28.10.2022.

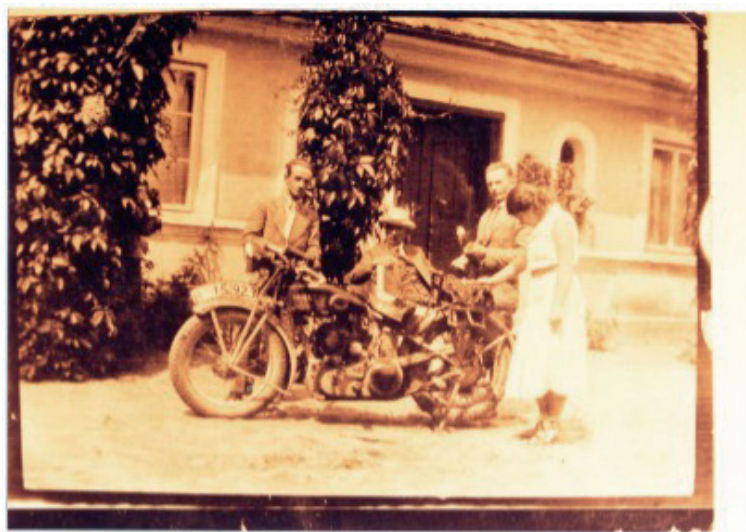
Fot. 2. Barbara Nazdrowiczówna na wakacjach w Woli Przatowskiej (lata 20. XX w.)
Źródło: kopia zdjęć w zbiorach Doroty Stefańskiej.

Fot. 3. Jan Cybulski przed swoim domem w Woli Przatowskiej (okres międzywojenny)
Źródło: kopia zdjęć w zbiorach Doroty Stefańskiej.

Fot. 4. Jolanta Janina z Cybulskich Sieradzka, córka Jana i Marii, z mężem Włodzimierzem Sieradzkim w alei jesionowej w Woli Przatowskiej (lata 30. XX w.)
Źródło: kopia zdjęć w zbiorach Doroty Stefańskiej.

Fot. 5. Jan Cybulski siedzi na ławce przed domem; obok córka Wanda z Cybulskich Gałęzowska (lata 30. XX w.)
Źródło: kopia zdjęć w zbiorach Doroty Stefańskiej.

Fot. 6. Jolanta z Cybulskich Sieradzka (z lewej) z siostrą Wandą z Cybulskich Gałęzowską w Woli Przatowskiej (lata 30. XX w.)

Źródło: kopia zdjęć w zbiorach Doroty Stefańskiej.

Fot. 7. Jan Cybulski siedzi przed swoim domem w Woli Przatowskiej z córkami i przyszłymi zięciami (lata 30. XX w.)

Źródło: kopia zdjęć w zbiorach Doroty Stefańskiej.

Fot. 8. Jan Cybulski w pokoju w Woli Przatowskiej (lata 20. XX w.)
Źródło: kopia zdjęć w zbiorach Doroty Stefańskiej.

Fot. 9. Włodzimierz Sieradzki (mąż Jolanty z Cybulskich Sieradzkiej), Jolanta Sieradzka oraz Wanda z Cybulskich Gałęzowska podczas towarzyskiej gry (lata 30. XX w.)
Źródło: kopia zdjęć w zbiorach Doroty Stefańskiej.

Fot. 10. Jan Cybulski i Maria Cybulska (lata 20. XX w.)
Źródło: kopia zdjęć w zbiorach Doroty Stefańskiej.

Fot. 11. Jan Cybulski (lata 20. XX w.)
Źródło: kopia zdjęć w zbiorach Doroty Stefańskiej.

Fot. 12. Maria Cybulska z Koźmińskich (lata 20. XX w.)

Źródło: kopia zdjęć w zbiorach Doroty Stefańskiej.

Fot. 13. Jan Cybulski (lata 30. XX w.)

Źródło: kopia zdjęć w zbiorach Doroty Stefańskiej.

Fot. 14. Jolanta Cybulska, córka Jana (lata 20. XX w.)
Źródło: kopia zdjęć w zbiorach Doroty Stefańskiej.

Fot. 15. Jolanta Cybulska (lata 30. XX w.)

Źródło: kopia zdjęć w zbiorach Doroty Stefańskiej.

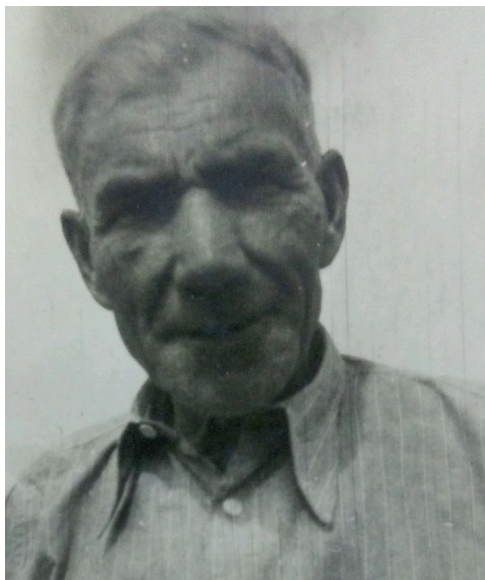
Fot. 16. Bronisława z Kossobudzkich Cybulska (lata 50. XX w.)

Źródło: kopia zdjęć w zbiorach Doroty Stefańskiej.

Fot. 17–18. Wanda Gałęzowska, córka Jana Cybulskiego, rolniczka, żona Kazimierza Gałęzowskiego. Ostatnia właścicielka majątku (okres powojenny)

Źródło: zbiory Doroty Stefańskiej.

Fot. 19. Jan Cybulski, rolnik gospodarujący na 49-hektarowym areale.
Zdjęcie z lat 40. XX w.

Źródło: zbiory Doroty Stefańskiej.

Fot. 20. Jan Cybulski w czasie wysiedlenia do Piotrkowa Trybunalskiego.
Zdjęcie z 15 czerwca 1943 r.

Źródło: zbiory Doroty Stefańskiej.

Fot. 21. Stanisława Hoppe. Zdjęcie potwierdzające tożsamość podczas zamieszkania w Warszawie przy ul. Wilczej 73 m. 4. Wykonane 12 grudnia 1940 r., z adnotacją Komisariatu XI w Warszawie z 19 czerwca 1942 r.
Źródło: zbiory Doroty Stefańskiej.

Fot. 22. Małżeństwo Wandy i Kazimierza Gałęzowskich w parku przydworskim w Woli Przatowskiej (lata 70. XX w.)
Źródło: zbiory Doroty Stefańskiej.

Fot. 23. Pracownica gospodarstwa Cybulskich, ostatnia lokatorka zrujnowanego domu, stoi przed lamusem (lata 40. XX w.)

Źródło: zbiory Doroty Stefańskiej.

Fot. 24. Lamus, czyli dawna narzędziownia, w gospodarstwie Jana i Wandy Cybulskich (stan z 18 czerwca 1999 r.)

Autor zdjęcia: Dorota Stefańska.

Fot. 25. Wanda Cybulska. Zdjęcie wykonane w pracowni fotograficznej Mencela w Łodzi przy ul. Andrzeja w latach 20. XX w.

Źródło: zbiory Doroty Stefańskiej.

Fot. 26. Młoda kobieta związana z rodziną Cybulskich, nierozpoznana przez obecnych członków rodziny. Zdjęcie o wymiarach 16,5 × 10,5 cm, wykonane w XIX w. w pracowni fotograficznej M. de Bielavsky w Petersburgu przy ul. Prospekt Newski 34

Źródło: zbiory Doroty Stefańskiej.

Fot. 27. Starsza kobieta związana z rodziną Cybulskich. Fotografia o wymiarach 16,5 × 10,5 cm, wykonana w XIX w. w zakładzie fotograficznym I. Gehre w Petersburgu przy ul. Kazańskiej 20

Źródło: zbiory Doroty Stefańskiej.

Fot. 28. Chłopiec z rodziny Cybulskich. Zdjęcie o wymiarach 16,5 × 10,5 cm, wykonane w XIX w. w pracowni fotograficznej F. Orłowa w Jalcie

Źródło: zbiory Doroty Stefańskiej.